

GALEB

LETÖ III.

TRST 1956-57

ŠTEV. 1

Galeb

LIST ZA MLADINO

Izhaja mesečno, izdajatelj in odgovorni urednik je Ivan Grbec. Ureja ga uredniški odbor. Uredništvo in uprava je v Trstu, Ulica Fabio Filzi 10/I. - Tel. št. 28-770. Za stranke vsak četrtek od 18. do 19. ure. - Tiskarna »Graphis« v Trstu, Ulica sv. Frančiška 20. - Tel. 29-477 Naslovna stran je delo Roberta Hlavatyja. Ilustracije so delo Bogdana Groma, Milka Bambiča, Roberta Hlavatyja in Sonje Budal.

V S E B I N A

A. Černejeva: Zakaj?	1
Jožica K. Martelanc: Volkec in njegov prijatelj	2
Vera Albreht: V zameno	7
Vladko Kogoj: Krn	8
Vladko Kogoj: Čudoviti fižolček	9
Josip Ribičič: Dva svetova	12
Vladko Kogoj: O petelinu in njegovem petju	14
Fr. Skalar: V gozdu	15
Za male učenjake	16
A. Černejeva: Lastovke	18
Mirko: Trije in eden	19
Danilo Gorinšek: Mati žanje	19
Gojko: Stonoga	20
Za pridne roke	20
Drobne zanimivosti	21
Naši mali dopisniki	22

Trst SKL

12660/1956/57

050-053.6

019560516

COBISS •

24.11.56/516

Ilustriral: ROBERT HLAVATY

A. ČERNEJEVA

Zakaj?

»Zakaj pa morajo znati fantki čitanke brati?
Zakaj pa jih morajo mamice s torbami v šolo poslati?«

Saj so fantki še mali,
saj bi se rajši igrali,
saj bi najrajši pri mamicah svojih na straži ostali...«

»Sinek, veš, mamača čuti leta v drobni minutti.
Vidi, kako ji že rase fantek v očkove čase.«

Očka pa mora v pisarno,
v rudnik ali v tovarno.
Sinek, veš, delo je takšno:
težko, včasih nevarno.«

V čitankah, v črkah je skrita pamet in fantek, ki čita in hitro vse črke prebere, pravo delo izbere.«

Zato pa ostanejo mame rajši brez straže in same.
Sinek, le hitro pokonci in svojo torbo na rame.«

Volkec in njegov prijatelj

Ilustriral: BOGDAN GROM

Kača s krono

Nekoč sta šla oba v hrib nabirat borovnice. Že zjutraj sta se napotila. Rosa se je držala trave in grmičevja in srebrne kapljice so se lesketale v mavričnih barvah, ko so se jih dotaknili prvi žarki. Med grmičevjem pa so bile razpete mreže pajkov, vse prepletene z vodnimi biseri.

»Če bi midva predla noč in dan, ne bi spletna takih mrež,« je menil Matjaž in pomežiknil Volkcu.

S hriba je prihajalo veselo petje. Sončni žarki so si utirali pot skozi vejevje in nekateremu se je tudi posrečilo ukrasti se vse do sočnih, z maha prepletenih tal.

Na položnih jasah, kjer je sonce preizkušalo svojo moč, je bilo vse polno borovnic. Velike in sladke so se na gosto tišcale ob drobnem stebelcu, poraslem z jajčastimi peresci.

»To bo nekaj zame!« se je razveselil Matjaž in si izbral grmičevje, da ga bo obral. Kajti najprej se je bilo treba najesti, šele potem sta prišla na vrsto lonec ali košarica, ki ju bo treba napolniti z borovnicami, če se nočeš osramotiti pred domačini.

Matjaž si je oblizoval jezik in se oziral po neobranem grmičevju. Stopil je proti skalovju. Ozka steza je zrasla pred njim. Vodila je med kamenjem in zarastlim grmičevjem vse do grebena. Tam je stal v davnih časih mogočen grad. Ostale so samo še razvaline, poraščene z bršljanom in osatom. Postovke, sove in kanje so gnezdale v štrlečem zidovju in napolnjenem drevju. Med kamenjem so se neslišno plazile kače.

Ded je pripovedoval, da se iz strašnih podzemnih ječ, kamor so grajski zapirali kmete, kadar so se puntali zoper njihovo nasilnost in okrutnost, včasih razločno sliši ječanje in stok, da se človeku ježijo lasje.

Mnogo kmetov je končalo v teh ječah. Med njimi tudi Matjažev pred. Pridružil se je upornikom. Grajski so upor zadušili in nekaj kmetov obglavili. Krvava sodba se je izvršila na sredi domačega trga. Tako stoji napisano v župni kroniki.

»Njihove glave,« je pripovedoval ded dalje, »so zazidali v kamnitno znamenje ob cesti, ki pelje v mesto, da bodo večno svarilo vsem, ki bi se drznili še kdaj upreti. Družinam so vzeli imetje in jih pognali po svetu. Šele mnogo let kasneje so kmetje podrli znamenje in pokopali lobanje v sveto zemljo domačega pokopališča.«

Deček je globoko zamišljen zrl na razvaline. Misil je na strašno kletev, kako se je izpolnila. Kamen ni ostal na kamnu, niti ena sama glava na telesu nekoč tako mogočnega gradu.

Pravili so, da v temnih nočeh, kadar se niti mesec ne upa pogledati izza oblakov, tod straši. Zidovi pokajo in veter joče skozi špranje. Toda ljudstvo šepče, da to ni veter, ki joče, da so to zidovi, ki pokajo, nesrečna grajska deklica je, ki je sama skočila v vodnjak, ko so grad zopet napadli kmetje. Včasih se prikaže ljudem kot kača, včasih pa kot gozdna deklica. Vsakogar skuša zvabiti globlje v goro, da bi zgrešil pot. Včasih kliče z živalskim glasom, včasih pa poje. Nihče se ji ne more zoperstaviti, ker je tako lepa. Če se bo zgodilo, da jo boš srečal, zbeži, kar ti bodo dale noge! Gorje, če boš obrnil glavo in jo pogledal. Nikar pa, da bi sredi hriba ob polni luni sedel pod drevo! Prišla bo neslišno kakor sanje, se te oklenila in po tebi bo. Duhovi hudobnih graščakov te bodo raztrgali na drobne kose. Pravijo, da čuvajo zaklad, ki so si ga pridobili z ropanjem, umori in nasiljem.

Toda nekoč, tako je dejal ded, se bo rodil deček, ki jih bo premagal in odrešil grajsko deklico. Odkril bo zaklad in ga razdelil med uboge kmete.

Stoletja so minila, toda nič se ni zgodilo. Za pametnega človeka še dandanes ni varno hoditi tod okoli. Stare zgodbe vedo povedati o mladiču, ki je skušal odkopati zaklad. Toda kar na lepem se je zemlja udrila in ga pogolnila. Od takrat nikomur več ni palo na um, da bi si drznil kaj podobnega.

Deček je še vedno globoko zamišljen zrl pred se. Naenkrat se je Volkec vznemiril. Priostril je ušesa in z dvignjeno glavo čakal, kaj se bo zgodilo. Tudi deček se je zdrznil. Kajti pred njegovimi očmi se je dvignila iz črno lesketajočega se svitka kačja glava s repimi očmi in dolgim miglajočim jezičkom. Na glavi se ji je blestela kraljevska krona. Vse bolj in bolj je rastla in dečku se je zdela ogromna, strašna. Z vso močjo se je trudil, da bi pobegnil od tod, toda vse mu je odpovedalo. Spomnil se je čarodejnih besed gorske čarownice, ki preženejo vsako kačo, toda ničesar ni mogel spraviti iz sebe. Polival ga je mrzel pot in kakor da bi ohromel, je nepremično stal na mestu, ne da bi se mogel premakniti ali dati glasu od sebe, na milost in nemilost predan kači, ki se je dvigala vse više in više in grozeče sikala proti njemu. Krona ji je sijala kakor sonce, da mu je jemalo vid. Zdaj zdaj bo po njem in bo zasadila ostre, s strupoj napolnjene zobe v njegove roke, ali vrat. Že se je videl mrtvega in od groze in strahu zaprl oči. Takrat pa je Volkec divje zatulil in planil proti kači. In glej! Prestrašila se je in kot bi trenil izginila med razvalinami. Deček je bil rešen. Hipoma je prišel k sebi in jo ubral naravnost po hribu niz dol. Za seboj je slišal Volkca, ki mu je zvesto sledil. Ob vznožju hriba sta se objela. Volkčeve oči so govorile:

»Fant moj, da si le živ in zdrav, vse drugo mi ni mar!«

Doma je moral deček dedu trdno obljudbiti, da nikoli več ne pojde med grajske razvaline, kajti zares ni bilo zaupati kači s kraljevsko krono na glavi.

Gorska čaravnica pomaga

Od tistega dne se je Matjaž nekam spremenil. Nič več ga niso veselile norčije, ded ga je našel večkrat globoko zamišljenega. Kaj neki mu je, ga je skrbelo. Toda siliti vanj ni maral. »Se bo že razvozljalo samo od sebe,« je modroval.

Na zimo je Matjaž hudo zbolel. Na poti v šolo se je zmočil. Že med poukom ga je stresel mraz, ko pa se je vračal domov, je bil do kože premočen. Stresalo ga je po vsem telesu, da so mu šklepetali zobje. Moral je v posteljo. Ded je zmajal z glavo, češ, da mu je zavdala kača s krono na glavi. Mati pa je vsa v skrbeh kuhala čaj in pripravljala obkladke. Ob vznožju je ležal Volkec in ga žalostno gledal. Deček je popil čaj in omahnil na ležišče. Pričelo se mu je blesti. Razločno je videl kačo pred seboj.

»Kako je strašna,« je stokal. »Vidim jo... ded, ... poglej... tam je v kotu... in krono ima na glavi!«

»Nič ni dečko, nič, verjemi, prav dobro vidim; kot je prazen. Le ogenj meče sence po zidu!«

»Gorje mi, ded... zelenkaste oči me prebadajo in z jezičkom sika proti meni!«

»Ne boj se, dečko, tvoj ded ima pripravljeno gorjačo, če se predrzne!«

»Ded... bliža se... zdaj... zdaj bo po meni!« je zakričal Matjaž kot iz uma in se sunkovito dvignil. Krčevito se je oklenil deda, ki ga je vsega stisnil k sebi. Drgetajoče telesce se je počasi pomirilo v njegovem naročju. Ded mu je obriral pot, ki mu je curkoma tekel po licih.

Mama je bila vsa iz sebe. Treba bo poklicati Rineževko, ona bo pomagala.«

Kdo ni poznal stare čaravnice izpod hriba? Od blizu in daleč so prihajali k skrivnostni starki, za katero tudi najstarejši ljudje niso pomnili,

kdaj in od kod je prišla in kaj je počela. Odkar pomnijo, je prebivala v koči ob vznožju hriba z dvema belima kozama, ki sta se pasli po skalovju. Bila je modra, kakor nihče izmed smrtnih ljudi in ni je bilo skrivnosti, za katero ne bi vedela. S prodornimi, orlovskimi očmi je tipala po človeku, kot blisk posegla v njegovo notra-

njost in še predno si zinil, vedela, kaj hočeš. Poznala je zdravilna zelišča vseh vrst, s katerimi je zdravila ljudi in živali, kadar so zboleli in so pri njej iskali pomoč. Denarja ni zahtevala, rada je pomagala, toda gorje tistem, ki se ji je zameril. Poslala je nadenj blisk in grom, ki sta začela skedenj, kaščo ali celo hišo. Poslala je točo, ki je pobila vinograde in pridelek na polju. Da bi se kaj tako strašnega ne zgodilo, so ji zvonili že izza starih časov sem vsak binkoštni ponedeljek natanko ob enajstih zvečer v starodavni cerkvici na hribu. Takrat so se namreč zbirale vse čaravnice od blizu in daleč, zajahale metlo in se spustile proti Kleku. Sklepale so o sreči in nesreči človeških bitij, ki so jih imele v oblasti.

Tako tudi ded niti najmanj ni dvomil o njeni moči. Proti jutru sta se z Volkem napotila k stari čaravnici iskat zdravila za dečka. Zakoračila sta v sneg. Ena sama cvetno bela ravan ju je objela. Nad njo se je bočilo megleno nebo, iz katerega je neprestano snežilo. Bilo je od sile mrzlo. Metež pa se nikakor ni hotel poleči.

Na cesti je več parov konj vleklo plug, da bi jo vsaj za silo razčistil. Enakomerno je mlel zledeneli sneg v prah, da se je kakor moka vsipaval na obe strani. Konji so se kljub mrazu in hladnemu vetru kopali v znoju. Udirali so se do trebuha in težko sopeč vlekli naprej.

Trajalo je vse dopoldne, da sta se ded in Volkec prebila do hriba. Starkina koča je stala na pobočju med skalami. Deda je močno skrbelo, kako bosta prišla do nje.

»Živemu človeku se ne posreči,« je dejal, ko se je ogledal. »Steze ne odkriješ pa če si s samim besom povezan, ko je vse skupaj kot ena sama bela plahta. In ta veter!«

Začel je glasno kričati: »Rinežca! Rinežca!«
Nič.

»Kot da bi vse pomrlo,« je godrnjal. Potem je spet klical. Ko je prenehal, se je oglasil lajež psa od zgoraj. Napeto je poslušal dalje. Čez nekaj časa se je oglasila tudi starka.

»Kaj bi rad?« se je odrezala.

»Fant nam je zbolel. Hudo vročino ima. Vso noč se mu je bledlo. Ali imaš kaj, da mu bo odleglo? Ne bomo ti pozabili dobrote!«

»Že dobro. Že dobro. Kako pa boš prišel gor?« se je zagrohotala.

»Ne vem. Morda se posreči psu. Pokliči ga, ki si vsega sposobna, ubogal te bo. Volkec, kajne, da pojdeš po lek za Matjaža?«

Volkec je pomigal z repkom in se nežno prislonil k dedovim nogam. Ded ga je trepljal po smrčku, po zvestih očeh in po životu.

»Rešil me boš iz zagate, če bo hotela čaravnica!« je šepetal.

Zrak je pretrgal rezek žvižg. Volkec je zastrigel z ušesi. Natanko tako kot bi zažvižgal Matjaž. Žvižg se je ponovil. In še, in še. Volkec je pogledal deda, poskočil in se brez obotavljanja napotil v breg.

Veter je neusmiljeno bičal, snežilo je v gostih kosmičih, po strmini pa se je počasi in previdno vzpenjal Volkec. Že je izginil za prvo skalo.

»Vdrlo se mu je in ne more naprej,« je zaskrbelo deda. Toda Volkec je počival. Vse telo, ki je bilo stalno izpostavljeno vetru, ga je bolelo. Bilo

je, kakor da je uklenjen v težek oklep, ki se ga nikakor ne more rešiti. Čeljust mu je visela nizdol in ledena sapa mu je rezala jezik. Obliznil je nekajkrat sneg in se s težavo napotil dalje. Nagonsko je sledil pot, edino, ki jo je bilo mogoče izbrati in s tenkim sluhom prisluškovati žvižgu od zgoraj.

»Je že tukaj,« ga je zagledal ded, ko se je prikazal izza skale. »Volkec,« mu je zaklical vzpodbujoče. Toda pes ni trenil. Plazil se je po strmini vse više in više. Veter se je podvojil. Z največjo težavo se je prerival dalje. Glavo in telo je stisnil nizko k tlom in kakor v omotici, kakor da bi mu začele noge odpovedovati, taval dalje. Kjer je bil najbolj izpostavljen vetru, je moral napeti vse sile, da ga je premagal. In že je bil za drugo večjo skalo.

Ded mu je sledil brez diha. Ko pa je izginil in so trenutki tekli kakor ure, se ga je polotil nemir. Pes ne bo vzdržal, ga je skrbelo.

Toda Volkec je ležal v snegu s krvavečimi tačkami in kakor brez moči. Oči so mu bile od vetra, snega in mraza oledenele in zdelo se mu je, da mu ne služijo več. Potem pa se je naenkrat z obupnim vzponom pognal kvišku na pot. Izza kupov snega je prihajal oster, prodoren žvižg. Vabil ga je. Saj ga čaka vendar Matjaž, njegov prijatelj! Nagonsko je tipal dalje.

Dedu se je iztrgal težak vzdih, ko ga je zagledal. »Volkec,« je hripavo vzkliknil, ne da bi mogel skriti ganotje, ki ga je vsega prevzelo. Noben človek ne bi mogel opraviti tega, kar je storil pes. Toda že ko je kazalo, da je dosegel cilj, se mu je spodrsnilo in prekucnil se je. Hipoma je stal spet na nogah, otresel sneg, ki mu je grizel oči, smrček in ušesa. Presunila ga je ostra bolečina. Z njegovo zadnjo nogo ni bilo vse v redu. Kljub vsemu se je napotil dalje.

Ded se je iz napetosti komaj opomogel. Gorje, če bi se Volkec zakotalil nizdol. Vse bi bilo izgubljeno, ves njegov trud zaman in kar je glavno, kdo bi rešil dečka? Tako pa še malo, pa vse bo dobro. Volkec je globoko potegnil sapo in se z zadnjimi močmi prerinil do koče. Ded se je oddahnil.

Starika je pretipala psa in pri tem izgovarjala čudne besede. Končno mu je obvezala nogo. Potem mu je nataknila še vrečico z lekom okoli vratu. Po kratkem počitku se je napotil nizdol. Šlo je dosti lažje kakor navkreber. Že je dospel do deda. Ta ga je prisrčno objel in ljubeznivo nagovarjal.

»Česa ne bi storil za Matjaža in vas,« so govorile njegove trudne oči.

Še tisto noč je dečku odleglo. Čez nekaj dni je bil že na nogah. Shujšal je in se potegnil. Nič deškega ni bilo več na njegovem obrazu.

(Konec prihodnjic)

V zameno

*Ta naš Miha, ki se cmiha,
in naš Pepe, ki se stepe,
da je v hiši vse navzkriž,
zraven Blaže, ki se zlaže
kadar z njim spregovoriš —
v košu bomo k vam poslali,
ves ta piškavi drobiš.*

*Vi pa dajte nam Andreja;
ki se smeje na ves glas,
a za Miška dajte Griška,
ki ga rada ima vsa vas;
zamenjajte nam za Blažka
ljubeznivega Tomažka,
pa veselo bo pri nas.*

*Kadar Miha se načmiha,
kadar Pepe se natepe,
in ko Blaže se nalaže —
jih pošljite spet nazaj.
Ko jih vprašamo, zakaj
smo čez goro jih poslali,,
veste kaj bodo dejali?*

*Bil sem cmiha, reče Miha,
bil sem tepček, reče Pepček,
Blaže pa tako se izmaže,
da on že ni tisti Blaž,
ker ga je pobrala laž.*

Ilustriral: MILKO BAMBIC

Pred davnimi leti so živelji v alpskem svetu pravi pravečati velikani. Ti velikani so bili pa že tako veliki; da, še višji od samih najvišjih gora: z nekaj koraki so premerili Alpe ter si izplaknili obraz v Jadranu, ki je bil zanje le potoček. Šele če so stopili do samega oceana, so lahko zaplavali prav zares svobodno. Sadje, ki je rastlo v njihovem območju, je bilo takrat debelo in težko, a za velikane vse predrobno.

Živelji so tod leta in leta, a začeli so izumirati. Ko je nazadnje ostal samo še eden, je taval hudo žalosten okoli.

Kaj ti pomaga biti še tak velikan, ako si sam!

Tako žalosten je bil, da je jokal, silno jokal. Solze so tako lile iz njegovih oči, kot bi bile prave reke: rile in globile so doline.

Naenkrat pa je velikana strašno stisnilo pri srcu: začutil je, da bo zdaj zdaj po njem. Legel je na zemljo, a tako, da je gledal proti nebu. In tako zleknjen je tudi umrl. Njegovo telo pa ni segnilo, spremenilo se je v kamen. Vseeno pa je počasi velikanovo kamenito truplo razpadalo, tak jedale so ga reke in neurja. Le njegov obraz je ostal jasno začrtan: ako gledaš na Krn s strani Matajurja, vidiš še vedno prav jasno, velikanov nos, njegova usta in čelo. Njegov obraz kljubuje mrazu in ledu, vročini in vetru, dežju in snegu že stoletja, že tisočletja, že sama stotisočletja. Nekateri primerjajo njegov obraz z Napoleonovim: pravijo, da ima prav tak nos.

Ko sem lazil po Alpah, sem iskal še druge okamenele velikane. In nekoč sem le enega ugledal. Tovorni avtomobil je drdrdal po Kanalski dolino, noč je že padla na zemljo, ko sem ugledal v dalji podobi zleknjenega velikana. Rad bi si ga bil ogledal bolje, a noč mi ga je kaj kmalu zakrila. Zdi se mi torej, da Krn ni osamljen in da je v alpskem svetu ostala še mar-sikaka sled za velikani, ki so bili taki orjaki, da je bil zanje Jadran le majhen potoček.

Ludoviti fizolček

Živila je deklica, ki je ostala sama na svetu.

»Kdo, le kdo mi bo dal jesti?« jo je skrbelo.

Ko je šla tako zaskrbljena po cesti, se je znašla pred majhno hišo. V tej je živila starka, ki so jo mnogi imeli za na pol čarownico. Le redki so šli k njej in še ti le za malo časa.

Da je pred starkino hišico, je deklica opazila šele, ko jo je ta navorila. Starkin glas je bil čudno votel: kot da prihaja iz zelo globoke jamske, a ne iz starkinih ust.

»Deklica, kam pa greš tako sama in zamišljena?« jo je vprašala.

Deklica se je zdrznila, a ni mogla kar tako mimo, starkine besede so bile prijazne in vladne.

»Babica, ostala sem sama, prav sama na svetu; grem pogledat, ako najdem kje kako službo,« ji je odvrnila.

»Službo?« je povzela starica, »Deklica moja mala, če ni drugega, ostaneš lahko kar pri meni in videla boš, da ti ne bo žal.«

Deklica je malo pomislila ter kaj kmalu rekla: »Da, babica, če hočete, ostanem kar pri vas.«

Delo pri starki ni bilo prav nič težavno. Res je bila deklica še zelo majhna, a starka ni imela nobenih posebnih zahtev; ako pa deklica ni česa razumela, ji je ona sama pokazala kako in kaj naj napravi. Z deklico je bila tako potrežljiva in dobra, da jo je ta prav zares vzljubila. Ako bi jo sedaj starka odslovila, bi se prav od srca razjokala.

Ljudje so se temu čudili: deklica in starka sta se tako vzljubili kot bi bili prava babica in vnučkinja.

* * *

Leta so tekla in starkine gube so se poglobile. Ko je začutila, da je njena zadnja ura že prav blizu, je rekla tedaj že odraselmu dekle:

»Tako rada te imam, da mi je zares hudo, ker te bom morala zapustiti. Bila si tako dobra, tako potrežljiva z mano, da bi prava hčerka ne mogla biti boljša. Kaj hočeš, jaz ne morem živeti večno; vsi oni, ki so živeli z mano kot otroci, so že odšli. Draga moja, smrti pač nihče ne uide. Jaz nisem bogata in ti nisi nikdar od mene ničesar zahtevala. Nimam sorodnikov, zato bo hišica z vrtom twoja.«

»O, babica, o babica, kako ste dobri, dobri!« je ihtelo dekle. »Ne, vi še ne smete oditi, vi morate še živeti!«

Starka je božala dekle z uvelo, hrapavo roko ter nadaljevala:

»Dam ti pa še nekaj drugega, o čemer se ti niti ne sanja.«

Starkin glas je bil tih, komaj slišen. Iz nedrij je privlekla vrečico, a iz nje je vzela nekaj drobnega.

»Fižolček!« je vzkliknila deklica.

»Da, fižolček, a ne tak kot so drugi,« je nadaljevala starica nekam skrivnostno. »Pokažem ti, kakšen fižolček je to, a ti se le nikar ne ustraši, saj si z menoju.«

Starka je vzela posodo z zemljo, položila je nanjo fižolček ter rekla: »Zrasti, zrasti hiša mogočna, taka, da je ni sto ur hoda okoli!«

In glej, že sta bili v velikanski palači, ki bi ji le s težavo preštel sobe. Deklične oči so bile široko razprte; silno je drhtela ter je krčevito držala starko za roko. Ta je vzela fižolček med prste in znašli sta se zopet v njuni hišici.

Deklica si je mencala oči in šepetal:

»Babica, kaj sem morda le sanjala?«

»Ne, ljuba moja,« se ji je ta smehljala, »ne, nisi sanjala; vse je bilo prav tako kot si videla. S fižolčkom se boš lahko sprehajala po palačah in povsod, kjer se ti bo zljubilo.«

V kozarec je naliha vode.

»Sedaj se boš pa še bolj čudila,« je rekla dekletu; vrgla je fižolček v vodo ter rekla: »Zrasti, zrasti mogočna ladja na širokem morju!«

In že sta se znašli na mogočni ladji, ki se je pozibavala na širnem morju. Do koder je segel pogled, ni videlo oko drugega ko nebo in vodo ter ribe in neštete galebe, ki so krožili okoli ladje. Lahen vetrič se je pigraval z dekletovimi laski, a njegove nosnice so globoko vdihavale slani morski zrak.

Pa že je starka vzela fižolček iz vode in znova sta se znašli v njuni mali hišici.

»Pa to še ni vse,« je rekla starka začudenemu dekletu.

Vzela je posodico s peskom ter rekla:

»Poglejava, poglejava v podzemlje, v prekrasno dvorano!« In že sta se znašli v prostrani, obširni jami, prepolni lepih, velikih kapnikov, ki so se svetili še bolj od same dnevne svetlobe; prelivali so se v vseh barvah.

Toda že je starica ponovno prijela fižolček in spet sta se znašli v svoji hišici.

»Ni še vse, vedi!« se je smehljala starka začudenemu dekletu. »Poglejava še na luno,« je dodala resno. Položila je fižolček med mezinec in palec leve roke ter rekla:

»Na luno! Na luno!«

Deklico je naenkrat zazeblo in že se je znašla na luni. Tako rada bi si jo bila ogledala, a je prehudo šklepetala z zobmi. Ko je starka to opazila, je vzela fižolček v roko in že sta bili zopet v njuni koči. Tedaj se je starka obrnila k dekletu ter rekla:

»Vse to in še kaj drugega ti pričara fižolček; ga hočeš takoj ali tedaj, ko mene ne bo več?«

Dekle je vzdihnilo: »Ne, babica moja draga; dokler ste vi živi, je fižolček vaš in nikogar drugega.«

Starka je bila vesela njenih besed, ker je iz njih vela dekletova resnična ljubezen.

Starka je živila še nekaj mesecev in dekle je ni nikdar povprašalo po fižolčku. Delalo je skrbno kot prej in pazilo, da starki ni manjkalo ničesar.

Prišel je dan odhoda. Starka ga je točno napovedala, niti ure ni pogrešila. Že nekaj dni prej je privlekla iz nedrij vrečico ter jo dala dekletu rekoč:

»Na, vzemi, to je tvoje; videla boš, da ti prinese srečo! Še nekaj ti moram povedati: ako se ti zahoče, da bo kaj, kar si boš zaželeta, za vedno tvoje, zažgi fižolček; tako boš ob fižolček, a kar si boš pridobila, se ti ne odmakne več.«

Po starkini smrti je deklica ostala še dalje v mali hišici, obdani z vrtom, prepolnim rož. Lahko bi si pričarala palačo in služabnike, saj je vendar imela fižolček, a ji ni bilo do tega. Vzljubila je hišico: v njej je bila vendar našla dobro starko, s katero je živila v razumevanju in ljubezni. In njen vrt je postal še lepši, okna male hišice pa še bolj polna rož.

Oni, ki so hodili mimo, so se čudili ter nadeli hišici ime:

Rožna hišica. Daleč naokoli so govorili o njej, mnogi so jo prišli gledati od daleč, daleč. Ako so ugledali v oknu med cvetjem obraz dekleta, so šepetal:

»Saj je res kot roža med rožami!« In veseli so bili tolike lepote.

Glas o rožni hišici in o njeni gospodinji je prešel gore in doline, celo močvirja in široke reke ter samo neizmerno morje. Prišel je celo do mladega princa, ki je živel v prekmorski deželi. Ko mu je oče rekел, naj si izbere nevesto, je ta zardel ter rekel:

»Oče, dovoli mi, da si poprej ogledam rožno hišico ter njeni gospodinjo!«

Oče je začuden vzkliknil:

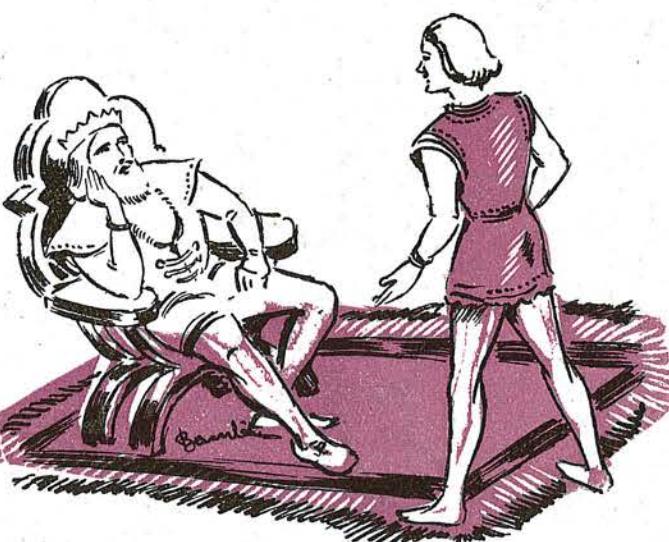
»Sin moj, ti si vendar princ ter ne moreš gledati za vsako!«

»Oče moj,« je vzkliknil princ, »moje srce tako hrepeni, da bi si ogledal ono hišico in ono dekle! Če bi ju ne videl, bi me to vedno težilo. Ko bom enkrat videl ono dekle, se morda vrnem popolnoma ozdravljen.«

Kralj je očetovsko mehko rekel sinu:

»Sin moj, naj bo: dolgo potovanje ti bo koristilo v vsakem oziru. Jaz trdno upam, da se boš vrnil z njega popolnoma zdrav tudi na duši ter ti bo potem laže izbrati si primerno nevesto.«

(Konec prihodnjic)

Dva svetova

Ko je mali Branko ozdravel, ga je prišla mati iskat v bolnišnico. Prijela ga je za roko in dejala:

»Veš, Branko, medtem, ko si bil v bolnišnici, je dedek umrl. Zdaj bova sama. Sama bova morala skrbeti zase. Dobila sem službo v mestu. Tam bova tudi stanovala.«

Branku je bilo žal dedka in predmesta, kjer so prej stanovali. Kdo ve, ali bo v novem stanovanju tudi tako lepo? Ali bo pred novim stanovanjem tudi vrtiček, pa stopnička, na kateri se bo lahko grel na soncu?

Rad in nerad je Branko stopical ob materi. Strah mu je zadrževal korak, radovednost pa ga je gnala naprej. Hodila sta in hodila in ko sta dospela, se je delal že mrak. Branko je komaj še razločil, da sta zavila v veliko hišo in po stopnicah navzdol v temo.

»Tu sva!« je dejala mati in odklenila v pritličju neka vrata. Šibka žarnica je razsvetlila sobico, ki je bila kuhinja in spalnica obenem. Bil je to kaj tesen in vlažen prostor. Vanj ni sonce nikoli posijalo.

Branko se je radovedno oziral po stanovanju in bornem pohištву. Kmalu pa je njegovo oko obstalo na oknu. Takega okna še ni videl. Bilo je majhno in stalo je visoko pod stropom. Komaj za ped nad uličnim tlakom je gledalo na mestno življenje.

»Kar v posteljo se ulezi!« je velela mati. »Jaz sem hišnica in postrežnica v tej hiši in moram zdaj na delo.«

Branko je pokimal. A ko je mati odšla, se ni ulegel, ampak dvignil stol in ga postavil na mizo pod oknom. Previdno se je splazil na mizo in stol, se dvignil na prste in pritisnil obraz na šipo.

Najprej je zagledal široko, tlakovano ulico. Noge mimohitečih so jo zapirale in odpirale njegovim radovednim očem. Večerilo se je že in na ulico je legel mrak. Nenadoma pa se je mrak razkljal in na ulico je planila žarka svetloba. Obločnice so zažarele in na nasprotni strani so se začele prižigati raznobarvne lučke. Kot da se je mavrica spustila z neba. Branka so zaskele oči in od presenečenja je vzkliknil.

Kmalu pa se je privadil žarki svetlobi. Takrat se mu je odkrilo novo čudo. Prav nasproti, na drugi strani ulice, so se velika izložbena okna ta-

ko močno zasvetila, da bi ob njih na ulici z lahkoto našel izgubljeno šivančko. Med okni je bil vhod, ki pa ni imel vrat, ampak ga je zapirala čudovita zavesa: od vrha do tal je bila sestavljena iz samih trakov, na katerih so se svetile koralde vseh barv. Po teh biserih se je lovil odsev žarnic in obločnic. Branko je še skozi šipe slišal, kako so koralde zazvonkljale skrivnostno pesem, ko jih je kdo razmaknil ali če jih je zazibal veter. O, kako rad bi se dotaknil s svojimi ročicami skrivnostne, pojoče zavese in pokusal v prostor, ki ga zakriva! Zaman si je skušal razjasniti lepote in presenečenja, ki se skrivajo za iskrečo se zaveso. Opazoval je ljudi, ki so drug za drugim vstopali v pravljično kraljestvo luči in se smehljajoči vračali na ulico. Branko je sklenil, da si bo ob priliki ogledal skrivnostno lepoto za zaveso.

In nekega večera, ko je mati pozabila zapreti za sabo vrata stanovanja, se je odločil in se tiho kot tat splazil iz hiše.

Srce mu je močno utripalo, ko je prečkal ulico in se ustavil pred slaščicarno. Za izložbenimi šipami so se sredi žarke svetlobe ponujale njegovim lačnim očem dobrote, katerih okus si še predstavljati ni mogel. Njegova mati mu nikoli ni mogla prinesi kaj takega. Njen zaslужek je bil preskromen.

Dolgo je Branko pasel oči po nedosegljivih dobrotah, potem pa se je počasi in na pol v strahu pomaknil do žvenketajoče zavese, da bi pogledal, kaj se skriva za njo. Pa je opazil, da ni sam s svojimi željami. Ob biserini zavesi je že stal fantek njegovih let in z roko odrival koralde, da so komaj slišno zvonkljale. Bil je gosposko oblečen otrok, ki se je bil naveščal čakanja na pločniku. Njegova mati se je bila na pločniku zapletla z znanko v razgovor, ki ga ni hotelo biti konca. Počasi je odrinil koralde in se tiho splazil v trgovino. Tudi Branko je na svojem koncu odrinil zaveso za ped na široko in radovedno kukal v slaščicarno. Za prodajalniško mizo je stal slaščičar in nekaj urejal na polici ob steni. Vhodu je kazal hrbet. Branko je nenadoma opazil, kako se je gosposki fantek neslišno približal mizi in segel z roko po prvi slaščici, ki jo je dosegel. Trenutek nato se je slaščičar ozrl in vzkliknil:

»Oho, kaj pa ti? Kaj bi rad?«

Naslonil se je na mizo in meril fantka od nog do glave. Fantek se ga pa ni ustrašil, ampak smehljajoč se pokazal na slaščico in jo nesel k ustom.

»Kje pa imaš mamo, mali?« se je nasmehnil slaščičar. »Ali imaš sam denar?«

Medtem je bila gospa na pločniku pogrešila svojega sinčka. Prestrasheno je kriknila, se ozrla na vse strani in nazadnje pogledala še v slaščicarno.

»Glej ga, prebrisanca!« je vzkliknila in se približala mizi. »Kako me je prestrashil! No, zgodaj si začel na svojo roko!«

»Naveličal se je čakanja, pa je šel na boljše!« se je smejala njena znanka, ki ji je sledila v trgovino. Pobožala je fantka po laseh in mu pokimala, češ, kar jej, zdaj je prilika.

»To vam je dečko!« se je zasmehjal še slaščičar. »Takega sinčka bi si sam želel, takega, ki se zna že zgodaj postaviti na svoje noge! Ta se ne bo izgubil v življenju, ta že ne! Blagor se vam, gospa, še v veliko veselje

vam bo! Ali vam smem še kaj ponuditi? Eno samo tortico si je gospodek privoščil. Kaj če bi zavili v papir še nekaj tortic, nekaj zamorčkov in kremovih rezin za sestrice ali očka...«

»Saj res!« je prikimala gospa. »Pripravite mi zavojček, da ga ponesem domov.«

Slaščičar je hitro potegnil izpod mize veliko polo papirja, vzel z mize nekaj papirnatih krožnikov in se obrnil k polici, da pripravi zaželeno.

Gospe sta pa še dalje občudovali dečkov pogum, ga božali in se mu smejali. Tako sta občudovali malega junaka, da nista opazili, kako se je Branko splrazil skozi vhod in se približal mizi. Neodločno in s strahom dvignil ročico in segel po prvi slaščici, kakor je videl, da je storil gospoški deček. A že ga je prodajalčeva roka držala za kuštrave lase:

»Aha, že spet eden izmed tatinske družbe! Le čakaj! Ti mi ne boš ušel!«

In slaščičarjeva roka je vlekla svojo žrtev proti zidu, kjer je stala odprtina ob mizi. Tam je slaščičar položil Branka čez koleno in začel z zamaščeno roko udrihati po njem.

»Na, na!« je vpil. »Na, da boš znal ločiti svoje od tujega!«

Branko je v prvem trenutku odrevenel, potem pa je izpustil slaščico na tla in zavpil na vso moč. Mahal je z rokami in brcal z nogami, dokler ga ni slaščičar odnesel pred vrata in mu tam prisolil še krepko klofuto.

»Koliko je te nadloge vsepovsod!« je Branko slišal krikniti gospo, nato pa se je pognal čez ulico v svoj svet — svet teme, vlage in pomanjkanja. Stisnil se je v kot in še dolgo hlipal. Ko se je umiril in začel premišljevati, kar je doživel, je nekaj motilo njegove misli. Ni in ni mogel razumeti, zakaj je bil on tepen, oni drugi deček pa pohvaljen za isto deljanje. Bilo mu je, ko da se je pred njegovimi očmi strnila gosta zavesa, za katero ne bo mogel nikoli pogledati.

Sele dolgo, dolgo vrsto let kasneje je spoznal, da loči ta zavesa dvoje svetov, ki ne bosta mogla razumeti drug drugega, dokler bo eden stal v temi in mrazu, medtem ko se bo drugi grel na toplem in v žarki svetlobi.

VLAĐKO KOGOJ

O PETELINU in njegovem petju

Živel je lep, prelep petelin, ki je prelepo pel. Vse kokoške daleč okoli so bile vesele njegovega petja. Sam lisjak, ko se je toliko približal obljudenemu kraju, da ga je lahko slišal, ga je občudoval: a ne na isti način kot kokoške. Mislil si je:

»Če že tako lepo poje, kako okusno meso mora imeti!«

Tako ga je zamikalo, da bi ga okusil, da je prav za trdno sklenil, da se posladka z njim.

Staknil je mesto, kjer se je lahko prikrival.

Lepega dne pa, po dolgem oprezanju, je le prišel ugoden trenutek: ko je petelin najlepše pel, je havsnil po njem.

Ko ga je kmalu nato obiral na varnem, se je čudil:

»Tako lepo je pel, a zdi se mi, da bi mi mnogo bolje teknilo meso debele kokoške, če bi mi prišlo pod zob: vsa njegova imenitnost je bila torej res le v njegovem petju.«

FR. SKALAR

V gozdu

*Dežuje, joj, dežuje ...
ubogi drobni gosti
premočeni so v hosti.*

*Dežuje, joj, dežuje ...
vse skriva se, beži,
le polžku sile ni.*

*Spet sonček v gozd posije.
Vse živo je, vse mrgoli,
metuljček rešen v svet zleti.*

*Je mravlja grad zaprla,
pod mah se čmrlj spusti,
med lubom hrošč vedri.*

*Metuljček s krilci kam bo šel?
Ko goba ga uzre,
široko mu klobuk odpre.*

Ilustrirala: SONJA BUDAL

Za male učenjake

Sestavil: MILAN

Ilustriral: R. HLAVATY

Na hrbtnu nosi
lepo, novo usnjeno

Predmete, ki jih ima v torbici,
najdeš tudi v predalčkih. Poisci jih!

RA	BE	ČU	SVINČ
RI	NI	LO	GA
NIK	ZVE	RO	LI
PE	MA	GA	ZEK

	HEART	DEER	BIRD	HORN
SR	GE	NA	AKA	P
	CROSS	COW	MOON	FOX
KR	IŽ	AVA	OG	T
	FENCE	FLAME	SWIMMER	FLOWER
PL	OT	AMEN	AVAC	ANIKA
	BIRD	DOOR	ROSE	JUG
VR	ABEC	ATA	TNICA	Ć
	CUP	MAN	DIGGING	BOW
LO	NEC	VEC	PATA	K

Trije in eden

Rekli so jim razvajeni trojčki, onim trem mladim gospodom, ki jih je bilo polno vse mesto. Redek je bil teden, da ne bi bili počeli kake vra golije.

Pa ti sede lepega dopoldneva udobno pred kavarno. Mimo pride kmetič, ki so ga v mesto prignali opravki.

Naši razvajeni trojčki se spogledajo in že je bil sklep tu: šala, mora biti posebne vrste!

Po vseh pravilih vljudnosti povabijo kmeta na kosilo, kar sprejme ta seveda z največjim veseljem, pa čeprav malo v zadregi.

Mestna restavracija! Okoli belo pogrnjene mize sede naši trije hudo mušnježi in se iz srca zabavajo nad neokretnostjo svojega gosta-kmeta. Pa že postavi črno oblečeni natakar na mizo veliko, krasno izdelano in seveda nič manj okusno torto, s katero naj bi začeli kosilo.

»No, očka, naš gost ste, pa vam pritiče čast, da načnete torto!« pravi eden naše trojice kmetiču.

»Hm, saj bi jo načel, ko bi le vedel, kje!« se popraska zaskrbljeni kmetič za ušesi.

»O, to je pač vseeno, kje jo načnete!« se mu vljudno muzajo trojčki.

»No, če je tako, potem jo bom načel kar doma!« se odreže možak, vzame torto in z domaćim pozdravom zapusti jedilnico.

Mati žanje

Vselej, kadar srp zamahne,
mati gorko željo dahne:
zdaj požanjem za očeta —
naj bo čvrst še dolga leta;
zdaj za sina med mornarji —
naj ne stro ga zli viharji;
zdaj za hčerko sred tujine —
naj se spomni domovine;
zdaj za sina, ki rудar je,
naj pod zemljo zla se varje! —
Vselej, kadar srp zamahne,
mati gorko željo dahne.
Ko že davno je dožela,
zmeraj ni še doželela:
bi že lela večne čase,
a ne ene želje — zase ...

Ilustriral: R. HLAVATY

Ilustriral: ROBERT HLAVATY

A. CERNEJEVA

Lastovke

»Očka, kaj žvrgolijo,
očka, kam pa letijo
ptičke, procesije črne?
Očka, ali se vrne
mamica z lastovko malo?
Prazno je gnezdo ostalo...«

»Sinek, v slovo žvrgolijo,
sinek, k jugu letijo.
V trume tesno so se zbrale,
ptičke, popotnice male.
Sestrin, lastovk je truma
dala še tvoji poguma.
K jugu, k soncu jo vabi,
gnezdeca pa ne pozabi.«

Iz narave

GOJKO

STONOGA

Jo poznaš? Ima sto nog? Najbrž ne! Mnogo nog pa res ima. Srečaš jo kar v svoji spalnici, ko splašena ob prižigu luči zbeži ko blisk po steni in se skrije v temen kotiček. Že to ti pove, da imamo opraviti z nočnim lovcem. Si se preplašil? Povej resnico in reci — da! Ne boj se je. Ne bo te požrla; ima mnogo raje take, ki te v spanju pikajo, pijejo twojo kri, predno zaspis krožijo krog ušes in ti brenčijo pesmico, ki nikakor ne vošči: lahko noč. Uganil si, da imam tu v mislih nadležne komarje. Sobna stonoga ubije svoje žrtve sicer s strupom, a tebi ni nevarna. Nasprotno, tvoja priateljica je, ki skrbi, da boš mirno počival.

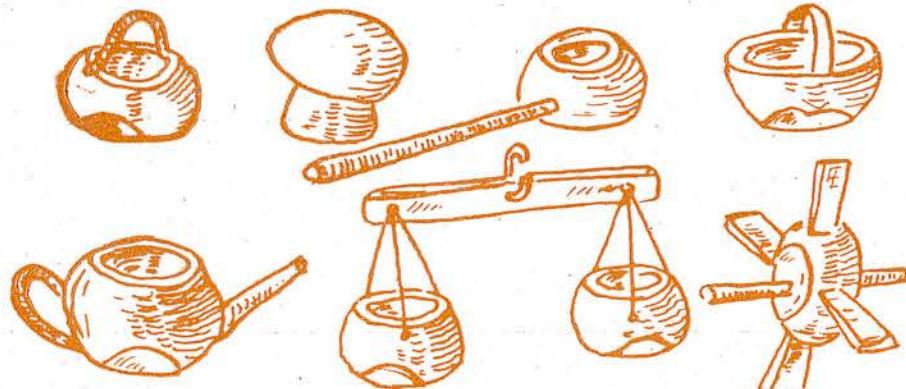
Vse nekaj drugega pa je zemeljska ali njivska stonoga. Tudi ta ti ni nevarna, a za oči je grozljivejša kot sobna stonoga: zvije se ko kača in nog ima toliko, da zasuži z vso pravico ime dvesto- in tudi tristonoga. Tudi ta ti ne škoduje; glavna hrana so ji uši, ki bivajo v zemlji. Napade in ubije pa celo gliste in mnogo večje polže, kot je ona sama. Koristna ti je torej tudi ta, ker že škodljivece povrtnin in dreves.

ZA PRIDNE ROKE (Iz plodov divjega kostanja - igračke)

S plodovi divjega kostanja prirejajo razposajeni dečki večkrat pravcate bitke. Plodove lahko uporabimo v pametnejše in zabavnejše svrhe.

Spodnje slike nam prikazujejo, kaj vse lahko napravimo iz njih. Posodico, gobo, ponvico, košarico, tehnicco, mlinško kolo, vrček za čaj ali kavo in še mnogo drugih predmetov izdelate iz divjega kostanja. Izgotovljene predmete lahko pobarvate s primerno oljnato barvo.

Pri delu rabite samo oster žepni nožiček, majhen in tanek sveder ali pa šilo. Pripravite si tudi nekoliko vrvice, žice in sukanca.

Drobne zanimivosti

KOLIKO VRST ŽIVALI ŽIVI DANES NA SVETU?

Od mikroskopsko majhnih praživalic do največjega sesalca, t. j. kita, živi na vsem svetu: v in na zemlji, v vodi in v zraku 1,123.512 vrst živali. Tako so dognali učenjaki - prirodosloveci.

Kdor pozna vsaj imena vseh živali, mu svetujemo, da se prijavi za televizijsko oddajo »Nadaljuj ali odnehaj!« Nagrada petih milijonov mu ne uide.

OD DREVESA DO ČASOPISA

Neka tvornica papirja je napravila poskus, da bi ugotovila najkrajši čas, potreben za tovarniško pot od rastočega drevesa do izgotovljenega časopisa. Ves potek se je vršil takole: ob 7,45 so drvarji posekali drevo; deblo je bilo takoj odpeljano v tvornico in ob 9,30 je bil izdelani papir že v tiskarni, ob 10,15 pa je bil časopis že predan raznašalcem.

Torej: ljudje so mogli čitati časopis, narejen iz drevesa, ki je pred dvema in pol urama nudil svoje zeleno zavetje drobnim gozdnim pevcem.

NAJLAŽJI LES

V Južni Ameriki raste drevo, čigar les je mnogo lažji od plutovine (skorja plutovca), ki jo rabimo za zamaške. Iz lesa tega drevesa izdelujejo rešilne pasove, uporabljajo ga pa tudi pri izdelovanju kabin v letalih.

ZAKAJ ŽRE NOJ TRDE OSTRE PREDMETE?

Da najdemo v kokošnjih želodcih več ostrih kamenčkov in celo koščke stekla, je dobro znano. Žival rabi te predmete zato, da z njimi lažje prebavi trdo hrano. Noj je pa precej velika žival, kakor vam je znano. In zato se ne čudite, če mu gredo celo žebli v slast.

STARĀ DREVESA

Nedavno smo čitali, da so nekje v Ameriki ugotovili zdravniki človeka, starega 150 let. Lepa starost, kaj? Toda so bitja, ki dosežejo mnogo višje starosti. Prednjačijo pa drevesa. V Dalmaciji rasto oljke, ki so bile posajene še pred odkritjem Amerike. Mestece Bar v južni Dalmaciji pa se ponaša z oljko, staro baje nad 2400 let; njeno deblo je tako debelo, da ga pet mož komaj objame.

KOVINA RAZKUŽEVALEC

Danes uporabljamo kot razkužila za rane alkohol, jodovo tinkturo itd. Kot razkužila prostorov, gotovih mest (stranišča itd.) nam služijo živo apno, lizol itd. Kovin pa, ki so jih kot razkužila poznali že stari narodi, danes ne uporabljamo več. Že v davnih časih je bilo ljudem znano, da nekatere kovine (zlato, srebro, baker) uničujejo bakterije, to so ona bitja, ki povzročajo gnitje.

Stari Makedonci so polagali srebrne ploščice na odprte rane. Za vodo so že pred 2000 leti uporabljali bakrene posode, da so ohranili vodo zdrovo. In končno: mar ni kovinski denar mnogo bolj higieničen kot papirnati bankovci??

DRAGI GALEB!

Oglašam se Ti drugič in Ti bom razložil nekaj o jami, ki leži pod proseško postajo. Jami pravimo Lipčeva jama. Ta jama je zelo globoka.

Trije mladeniči so šli v jamo, a so se smrtno ponesrečili. Pred jamo stoji spomenik v počastitev enega izmed ponesrečencev. Na dnu jame je zelo slab zrak, nevarno je tudi zaradi razstreliva, ki so ga po vojni vajno nametali domačini.

MILIČ EGON
Prosek, V. a razr. osn. šole

NOVI RAZGLEDNI STOLP

Strmo nad Napoleonovo cesto se dviga Parkljev hrib. Na njem so sezidali pred kratkim razgledni stolp. Stolp ni bogve kako visok, visok je le štiri metre, toda dviga se 332 metrov nad morjem.

Z njega imamo krasen razgled na Tržaški zaliv, furlansko nižino in Vzhodne Julijske Alpe.

Najlepši razgled je ob jutranji zari, ob prvih žarkih se zablešči na prelepi grad Miramar.

To je ena izmed zanimivosti naše okolice.

UKMAR SERGIJ
Prosek, V. a razr. osn. šole

MLAKA

Med Prosekom in Kontovelom leži mlaka, to je staro napajališče, ki je povezano s podzemskimi izviri.

Na mlaki so se zgodile tri večje nesreče. Utonila sta dva dečka desetih let in avstrijski častnik s konjem.

Mlaka je približno 15 m globoka. Na dnu jo napaja izvir. Sedaj je obdana z živo in z vrbami.

Ob mlaki je grič, na katerem je vas po imenu Sv. Štefan. Po domače ji pravimo Dolenja vas.

HUSU BORIS
Prosek, V. a razr. osn. šole

ČEZ MORJE V BARBANO

V nedeljo 7. oktobra sem naredila kratek izlet. Bil je lep jesenski dan. Šla sem na Barbano. Ko sem se vozila s čolnom iz Gradeža do Barbane, sem videla vse polno galebov, ki so letali čez morje. Ko sem se vračala iz Barbane, sem se ustavila v Ogleju. Tam sem si ogledala starinsko cerkev. Vse to me je zelo zanimalo. Predno sem šla domov, sem šla še v mesto Gonars. Tam sem se poklonila jugoslovanskim internirancem, ki so dali svoje življenja za svobodo.

PREGELJ ANA
Općine, IV. a razr. osn. šole

IZLET NA BARBANO

Barbana je znana božja pot. Ker jo je veliko vaščanov že lelo obiskati, je g. katehet organiziral romanje, katerega sem se udeležila tudi jaz s svojo mamo.

Odpotovali smo zgodaj zjutraj. Med potjo smo se večkrat ustavili. Najznamenitejše mesto je bil Oglej. Tu smo si ogledali katakombe, mozaike, muzeje in cerkve. Nekaj pred poldnevom smo prispeali z barko na otok Barbano. Cerkev je zelo zanimiva, polna zgodovinskih spomenikov. Lepe so električne orglje. Poleg cerkve je na otoku še majhna kapelica in nekaj hiš, v katerih so menihi.

Popoldne smo se vračali. Vozili smo se mimo zelenih, lepo obdelanih polj in vinogradov. Kmalu pa je svet postal gričevnat, to je bil že kraški svet in kmalu smo ugledali našo vas — Općine.

NEVA ŠKERLAVAJ
Općine, V. b razr. osn. šole

JAMA V KALIČU

Okoli Općin je več kraških jam. Ena od teh je nam, otrokom, zelo priljubljena. Imenujemo jo Jama v Kaliču. Moji prijatelji in jaz smo misli, da je samo luknja za smeti. Ali ko smo se opogumili in šli naprej, smo se znašli v veliki dvorani. Iz te dvorane peljeta dve poti. Po teh se pride do drugih dvoran. Vseh skupaj jih je šest in v vseh so lepi kapniki. Ena pot je peljala med vojno ven, a zdaj je zasuta. Druga pa se tako zoži, da smo se morali plaziti po trebuhi. V tisti odprtini smo kurili z zelenjem ter smo se skoro zadušili z dimom. V jamo gremo s svečami, ker nimamo drugih svetilk. Med vojno so bile električne luči. Jama v Kaliču je naravna jama, a med vojno so jo uporabljali kot zaklonišče.

SPACAL BORUT
Općine, IV. a razr. osn. šole

MOJA ČEPICA

Vročega poletnega dne sem se šel z očetom kopat. Ko sva se vračala domov, si je oče mislil: »Dobro bi bilo, da bi kupila čepico, ker je taka vročina«. In res sva jo kupila.

Nosil sem jo zelo nerad. Zdela se mi je zmeraj grša. Večkrat me je oče okregal, ker je nisem hotel nositi.

Minilo je leto. Ko je sonce spet močno žarelo, me je oče spomnil na čepico. Zopet sem jo moral nositi. Včasih sem bil tako jezen nanjo, da bi jo raztrgal na sto koščkov. Pa je le nisem. Moral sem jo nositi. Ko sem pa šel v kolonijo in sem videl, da vsi dečki nosijo čepice, sem se je kar privadol in sem se težko ločil od nje. Nosil sem jo tudi, če je deževalo. Mama se je kar kregala name, ker sem nosil čepico tudi ko je bilo hladno. Potem sem pa rekel očetu: »Saj res, vsi nosijo čepice, zakaj je ne bi tudi jaz!«

In tako sem se je privadol in je nosim.

KODRIČ DRAGO
Općine, V. a razr. osn. šole

NAŠA VAS

Naša vas Fernetiči, leži tik ob jugoslovanski meji. Je prav majhna, a sedaj dobro znana zaradi bližnje meje. Okrog in okrog jo obdajajo griči in majhni gozdovi. Nima trgovine, niti šole, kar je zelo nerodno, posebno pozimi, ko je treba za vsako malenkost hoditi na Općine.

Vse hiše so tik ob cesti. Poleti je pri nas zelo lepo. Ljudje iz mesta radi prihajajo na Fernetiče, ker je tam čist zrak in se naužijejo toplega sonca. Ob cesti, ki pelje na Fernetiče, so posajena drevesa, ki lepšajo vas in širijo poleti prijeten vonj. V Fernetičih je komaj 14 hiš.

RENČELJ IRIS
Općine, V. b razr. osn. šole

MOJA ROJSTNA VAS

Moja rojstna vas so Općine. Ležijo 326 m nad morsko gladino. Najvišja točka je Obelisk, ki mu stari Openci še danes pravijo Vrh in od koder je krasen razgled na mesto Trst in na Tržaški zaliv. Sam spomenik Obelisk je bil zgrajen v spomin obiska avstrijskega cesarja Franca Jožefa I. našemu mestu.

Vas ima približno 1000 hišnih številk, vendar se je zadnje čase zelo razširila. Amerikanci so zidali velika naselja, po njihovem odhodu se je tam naselilo na tisoče istrskih beguncev. Naša vas se je spremenila in po cestah se sliši prepogosto italijanska govorica. Stari Openci se združujejo le pri pogrebnih in cerkvenih obredih.

V topnih mesecih je vas polna letoviščarjev, ki imajo na Općinah krasne vile ali pa stanujejo v zasebnih stanovanjih.

Mnogo naših ljudi pa je odšlo v oddaljeno Avstralijo, ker jim kraška zemlja ni mogla dati kruha. Mi Slovenci, ki smo ostali v domovini, upamo in trdno želimo, da se kmalu vrnejo v naročje domovine.

ALENKA KRIŽNIC
Općine, V. b razr. osn. šole

BRIŠKOVSKA JAMA

V Briškovski jami je prav mnogo kapnikov. Nekateri rastejo gor, drugi pa dol. Prvim pravimo stalagmiti, drugim pa stalaktiti. Na dno jame vodi 412 stopnic.

Naša jama je zelo znana. Tržačani jo radi hodijo gledati, ker je zelo zanimiva. Odkrili so jo že pred prvo svetovno vojno. Za obisk ljudi so jo uredili leta 1908. Zdaj jo ima Alpinško društvo.

Pred enim letom so tam blizu odkrili drugo jamo. Globoka je 20 metrov, dolga pa 150. Ta jama je zelo

zanimivva, ker imajo v njej razne instrumente in velike toplomere in merala za vlago. En toplomer je dolg 4 metre.

BRISČEK PETRICA
Općine, V. b razr. osn. šole

NAŠ PAPAGAJČEK

Pred enim letom je moj očka prinesel iz Trsta dva papagajčka v kletki. Postavili smo jo na teraso. Bila sta lepa, rumene in zelene barve. Veselo sta skakala in vreščala po kletki.

Nekega dne, ko sem stopila na teraso, sem opazila, da so vratca kletke odprta. Notri je sedel samo en papagajček, ki je žalostno kljal za pobeglim tovarišem. Upali smo, da bo priletel nazaj, a ni se več vrnil.

Čez teden dni pa smo slučajno izvedeli od neke gospe žalostno novico. Neki papagajček — in to prav naš — je ves premražen in lačen priletel v njeno sobo. Postavili so ga v topel kotiček in mu dali zrnja. Naslednje jutro so ptička našli brez življenja.

Sedaj je naš papagajček še vedno sam. Ni več tako vesel kot nekoč. Manjka mu družbe in upam, da jo bo kmalu imel.

DANEU NATASA
Općine, V. b razr. osn. šole

MOJ MUCEK JURE

Doma imam mucka, ki mu je ime Jure. Zelo je priden. Nič ne krađe, res ne. Mojega očka zelo uboga. Kadar mu reče: »Lezi!«, se vleže, potem pa dobi kaj dobrega za pod zob. Zelo ga imam rada. Ko je bil še majhen, sem ga oblačila v punčkine oblekce. Kadar gremo na počitnice v Ljubljano, nas spremi skoro do kolodvora. Ko pa se vrnemo, nam prideče naproti in začne skakati po meni in očku. Res je prikupen naš Jure.

Lepo pozdravljam Galeba in njegove prijateljčke.

BOŠTJANIČ VASILKA
Općine, IV. b razr. osn. šole

UGANKE

GOJKO

Ne tri, ne pet,
sta le dva para;
če znaš do štiri štet —
uganka te ne varata.

Prevdarno, mirno k cilju hodi,
pravilno misliš — te k rešitvi vodi,
resnico skrito ti pove,
uganeš — vse prelahko je.

Je korenjak
in je junak;
čelado živordečo nosi
in ni vojak;
z ostrogami se širno baha,
konjička pa ne jaha;
rad tepe se in tudi zmaga,
če v boju z drugom ne omaga.
Ko borec vsem oznanja: Zmaga,
zmaga!
še goska na dvorišču gaga.

Čez pisān most, ki se rodi
in spet nič več ga ni —
junakov temnih roj
podl se v mokri boj.

Ni želodec — samo usta,
stote kruha le pohrusta;
ga ne je, ga ne požre,
raje z ognjem krmi se.

Lazi,
plazi,
v hiški kroži,
koder hodi
slino proži.

Lazi,
plazi,
hiško nosi,
koder hodi,
slino trosi.

S tremi črkami te pika skrajša,
s štirimi nož brusi, pik ohlaja.

Večjemu številu odbij eno,
dodaj manjšemu — obe sta enaki;
odbij eno manjšemu
in jo večjemu dodaj — bo manjše
le tričetrt velikega.

Čez zemljo se je razlila,
v temne kote posvetila,
prav nikogar ni zmočila,
raje mokre je sušila.

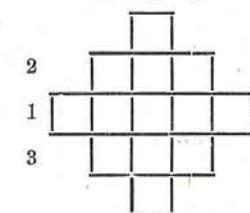
Podnevi spi,
ponoči bdi,
na lov hiti,
oči, oči, oči...
pa ima večje kakor ti.

Vedno pijem, pijem...
ker pa sama nič ne spijem,
vedno vse izlijem.

STANKA

KRIŽANKA

2 1 3

Vodoravno in navpično:

1. listnato drevo
2. ni moker, ne debel
3. začetna beseda slovanske himne

REBUS

KAMNITA PLOŠČA

Na plošči je vklesan znan slovenski pregovor. Po nerodnosti Mihca pa se je plošča razbila. Jožko bi rad zopet zlepil ploščo, ne more pa sam sestaviti posameznih kosov. Pomagajte mu!

Na prozoren papir preriši posamezne koščke plošče, jih izreži in sestavi.

REBUS

Fantiči in dekliči, kar korajžno na delo! Trije, ki boste pravilno rešili križanko, oba rebusa in vse uganke, in ki vas bo dočil žreb, prejmete po eno primerno darilo. Imena ostalih reševalcev pa bomo priobčili v prihodnji številki »Galeba«.

Toda — rešitve pošljite na Uredništvo najkasneje do 30. XI. t. l.